

ሚዛኑን ለማጥበብ

ስሜነህ 05-23-18

በየትኛውም ሃገር ተጨባጭ ሁኔታ ለዘላቂ ልማትና ፈጣን የኢኮኖሚ ዕድገት ትልቅ ትርጉም ያለው የማክሮ ኢኮኖሚ ጉዳይ የሸቀጦች የወጪ ንግድ ሚዛን ነው። በዚህ አግባብ የሃገራችንን የማክሮ ኢኮኖሚ ጉዳይ ስንመለከት ባለፉት ዓመታት ይህ ሚዛን በእጅጉ እየሰፋ መምጣቱን ነው መረጃዎች የሚያመለክቱት፡፡

ይህን ሚዛን ማጥበብ ደግሞ ለዘላቂ ዕድገት ወሳኝ ነው። በመሆኑም በአንድ በኩል የሸቀጦች የወጪ ንግድን እና ቱሪዝምን የመሳሰሉ አገልግሎቶችን በከፍተኛ መጠን ማስፋፋት ይገባል፡፡ የወጪ ንግድ መስፋፋት አስተማማኝ የውጭ ምንዛሪ ግኝት በማረጋገጥ አስፈላጊ የሆኑ መሣሪያዎችና ዕቃዎች ከውጪ በማስመጣት ፈጣን ዕድገቱን ለማስቀጠል፣ ከውጭ ብድርና እርዳታ ጥገኝነት ለመላቀቅ፣ የኢኮኖሚውን ተወዳዳሪነት በቀጣይነት ለማረጋገጥ፣ እና በአገር ውስጥ ገበያ ብቻ ያልታጠረ ሰፊ ገበያ ለማግኘት ያስችላል፡፡

በመጀመሪያው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን የወጪ ንግድ ዘርፉ ያሳየው አፈፃፀም ደካማ እንደነበር በተደጋጋሚ ተገልጿል፡፡ የሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ከመጀመሪያው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ የበለጠ የውጭ ምንዛሪ የሚጠይቅ መሆኑ ሲታሰብ የወጪ ንግድን የማሳደግ ግብ ማሳካት እጅግ ወሳኝ ጉዳይ ነው፡፡

በዕቅድ ዘመኑ የተቀመጠው የወጪ ንግድ ግብ እንደ ማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ልማቱ ለሀገራችን የህዳሴ ጉዞ ካለው ወሳኝ ፋይዳ አንፃር የሞት ሽረት ርብርብ የሚጠይቅ ነው፡፡ በሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን የወጪ ንግድ ገቢ በከፍተኛ መጠን ለማሳደግ ብቻ

ሳይሆን ስብጥሩንም ከመሠረቱ ለማስፋት መታቀዱ ተመልክቷል፡፡ ከዚህ አንፃር የማኑፋክቸሪንግ ውጤቶች በወጪ ንግድ ውስጥ ከፍተኛ ሚና የሚጫወቱበት ሁኔታ ይፈጠራል፡፡ በተለይም ቆዳ፣ ጫማና ሌሎች የቆዳ ውጤቶች፣ ጨርቃ-ጨርቅና አልባሳት፣ የአግሮ-ፕሮሰሲንግ ውጤቶች፣ እና ስኳር ትኩረት

ተሰጥቷቸው እንዲስፋፉና ዋና ዋና የወጪ ንግድ ምርቶች እንዲሆኑ ተደርጓል። አሁን ባለው እጥረት የተነሳም ለእነዚህ ዘርፎች ቅድሚያ የውጭ ምንዛሬ ተፈቅዷል።

በማዕድን ዘርፍም አዳዲስ የወጪ ንግድ ምርቶች እንዲስፋፉ የሚያስችል አቅጣጫ ስለመቀመጡ ተመልክቷል። ሚዛኑን ለማጥበብ በግብርና ዘርፍ የተቀመጡትን ስትራቴጂዎች በብቃት በመፈፀም የአበባ፣ አትክልትና ፍራፍሬ ምርቶችን በከፍተኛ መጠን በማስፋፋት ለወጪ ንግድ ገቢው መጠናከር ከፍ ያለ ሚና እንዲኖራቸው ማድረግ ያስፈልጋል።

እንደዚሁም አዳዲስ የኢንዱስትሪ፣ የማዕድንና የግብርና ምርቶችን ከማስፋፋት ጎን ለጎን የተለመዱት የውጭ ንግድ ምርቶችን በመጠንና በጥራት ማስፋፋት የሚያስገኙትን ገቢ ለማሳደግ ያስችላል። ከዚህ አንፃር ቡና፣ ጥራጥሬና የቅባት ሰብሎችን ምርት በጥራት በማሳደግ በዓለም ገበያ ያለንን ድርሻና የሚያስገኙትን የውጭ ምንዛሬ በከፍተኛ መጠን ለማሳደግ ርብርብ ማድረግ ያስፈልጋል። በማዕድን ዘርፍ ተገቢውን የድጋፍና የክትትል ሥርዓት በመዘርጋት ፖታሽንና የመሳሰሉ አዳዲስ የማዕድን ምርቶችን የወጪ ንግድ ለማስፋፋት እንደዚሁም ከአነስተኛ እና ትላልቅ ኩባንያዎች የሚቀርበውን የወርቅ መጠን ማሳደግም ሚዛኑን ለማጥበብ ይጠቅማል።

ከዚህ ውጭ ከአየር ትራንስፖርትና አገራችን ካላት ከፍተኛ የቱሪዝም የኢንዱስትሪ እምቅ አቅም ከፍተኛ የውጭ ምንዛሬ ገቢ ለማስገኘት ያስችላል። ለቱሪዝም ኢንዱስትሪ ዕድገት አሁን የተፈጠሩትን ምቹ ሁኔታዎች (አስተማማኝ ሰላም፣ የሀገሪቱ መልካም ገፅታ፣ የመሰረተ-ልማት እና የሰው ሃይል ልማት) አሟጦ ጥቅም ላይ ማዋል ሚዛኑን ለማጥበብ ያግዛል።

የውጭ ምንዛሬ ተመንን የወጪ ንግድን የሚያበረታታ ማድረግ ሌላኛው ሚዛኑን የማጥበቢያ መንገድ ነው። የውጭ ምንዛሬ ተመኑን በቅርብ በመከታተል የወጪ ንግድ ሽቀጦችን የማምረት ሥራ ይበልጥ አዋጪ መሆኑ ይረጋገጣል። ከዚህ ጋር በተያያዘ የአጠቃላይ የዋጋ ሁኔታውም የተረጋጋ እንዲሆን አስፈላጊ የማክሮ ኢኮኖሚ ፖሊሲዎች ተግባራዊ ማድረግ ያሻል ። ሌላው ጉዳይ ለወጪ ንግድ ማምረት ይበልጥ የሚያደፋፍር የሎጂስቲክስና ትራንስፖርት አገልግሎት፣ የኤሌክትሪክ አገልግሎት፣ የመሬት አቅርቦት፣ እና የንግድና የጉምሩክ ፋሲሊቴሽን እንዲሻሻሉ ማድረግም ሚዛኑን ለማጥበብ ቅድመ ሁኔታዎች ናቸው።

በዚህ አገልግሎት አሰጣጥ ዙሪያ ለወጪ ንግድ ላኪዎች ቅድሚያ ትኩረት በመስጠት ተገማችና ፈጣን ድጋፍ ማድረግ፡፡ እነዚህም የኢንዱስትሪ ፓርኮችን መሠረት አድርገው የሚፈጸሙ ይሆናል፡፡ የወጪ ንግድን ለማስፋፋት ታስቦ የወጡ በርካታ የታክስ ማበረታቻዎች ቢኖሩም በአፈፃፀማቸው ዙሪያ ችግሮች ስለሚነሱ እነዚህን ችግሮች መልክ የማስያዝ ተግባር ትኩረት ተሰጥቶት ሊሰራ ይገባል፡፡

ከላይ ከተጠቀሱት የፖሊሲና የአስተዳደር ድጋፎች ባሻገር የወጪ ንግድን ለማስፋፋት እንዲቻል የማምረት አቅምን መገንባት ያስፈልጋል፡፡ ስለሆነም በማኑፋክቸሪንግና በሆርቲካልቸር የአገር ውስጥና የውጭ ኢንቨስትመንት በከፍተኛ መጠን እንዲስፋፉ በማድረግ የማምረት አቅማቸውን ማሳደግ ያስፈልጋል፡፡ በተጨማሪም የተለመዱት የግብርናና የማዕድን የወጪ ንግድ ምርቶች መጠናቸውና ጥራታቸው በከፍተኛ ደረጃ እንዲጨምር ለዘርፎቹ የተቀረፁትን የድጋፍና የቴክኖሎጂ ፖሊሲዎችን በብቃት መተግበር ይገባል፡፡

የተረጋጋና ዝቅተኛ የዋጋ ንረት ለፈጣንና ፍትሐዊ ልማት ምቹ የማክሮ ኢኮኖሚ ሁኔታን ይፈጥራል፡፡ ዝቅተኛና የተረጋጋ የዋጋ ንረትን በሚመለከት በሁለተኛው የዕድገትና ትራንስፎርሜሽን ዕቅድ ዘመን የዋጋ ንረት በዕቅዱ ዘመን በአማካይ 8 በመቶ እንዲሆን ግብ ተጥሏል፡፡ ዋጋን ለማረጋጋት ከአቅርቦት አንፃር በመጀመሪያ ደረጃ የግብርና ምርትና ምርታማነት ግብን ማሳካት ወሳኝ ሚና እንደሚኖረው ታሳቢ መደረጉም ተመልክቷል፡፡

ሌላው ታሳቢ የተደረገው የግብርና ምርታማነት ሲያድግ ለሀገር ውስጥ ፍጆታ፣ ለኢንዱስትሪዎች ግብዓትና ለወጪ ንግድ ከዋለው ምርት የሚተርፈውን በተጠና የገበያ ማረጋገጫ ዋጋ ከአርሶ አደሩ በመግዛት ወደ ምግብ እህል ክምችት ማስገባት ነው፡፡ ከዚህ አኳያ የምግብ እህል ክምችትን በዕቅድ ዘመኑ መጨረሻ (2012) 5 ሚሊዮን ቶን ለማድረስ ግብ ተጥሏል፡፡ በሦስተኛ ደረጃ ታሳቢ ተደርጎ የተወሰደው የገቢ ንግድን በሚተኩ የኢንዱስትሪ ምርቶች ላይ ትኩረት ተሰጥቶ የሚሰራ ሲሆን ከዘርፉ የሚገኘው የምርት አቅርቦት ለዋጋ መረጋጋት ከፍተኛ አስተዋጽኦ እንደሚያደርግ ይጠበቃል፡፡

ከፍላጎት አንፃር ዝቅተኛና የተረጋጋ የዋጋ ንረትን ለመጠበቅ የሚያስችል የገንዘብ ፖሊሲ መንደፍ የሚገባ ሲሆን፣ የፋይናንስና የባንክ ኢንዱስትሪው ልማቱ የሚጠይቀውን ፋይናንስ የማቅረብ ብቃት ያለው እንዲሆን የሚያስችሉ ተግባራትን ማከናወን ይጠይቃል፡፡ የፋይናንስ ኢንዱስትሪው በተለይ በቀጣይ

የተያዙትን የማኑፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪና የወጪ ንግድ ልማት ዕቅዶችን በወሳኝነት የመደገፍ ብቃት እንዲኖረው ማድረግ ነው።

የተረጋጋና የወጪ ንግድን የሚያበረታታ የውጭ ምንዛሬ ተመን መኖር የተረጋጋ የማክሮ ኢኮኖሚ ለማስፈን አንዱና ወሳኝ ጉዳይ ነው። ባለፉት ዓመታት የሀገራችን የውጭ ንግድ ሚዛን በእጅጉ እየሰፋ መጥቷል። በወጪ ንግድ ገቢያችን የሚሸፈነው በአማካይ ሩብ ያህሉ ነው። ይህንን ሰፊ የውጭ ንግድ ክፍተት ትርጉም ባለው ሁኔታ ለማጥበብ የወጪ ንግድ ገቢን በዓይነት፣ በመጠንና በጥራት በከፍተኛ ደረጃ ማሳደግ ቁልፍ ጉዳይ ተደርጎ ሊወሰድ ይገባል። ለዚህም የዋጋ ንረትን ከግምት ውስጥ ያስገባውን የብር የውጭ ምንዛሬ ተመን (real exchange rate) ከሚዛናዊ የውጭ ምንዛሬ ተመን (equilibrium exchange rate) ጋር የተጣጣመ ማድረግ ያስፈልጋል። የሀገራችንን ላኪዎች የወጪ ንግድ ምርታቸውን በአለም ገበያ ተወዳዳሪ ከማድረግ አንፃር የብር የውጭ ምንዛሬ ተመን ሚዛናዊነቱን የጠበቀ እንዲሆን ማድረግ ማለት ነው። በሌላ በኩል አሜሪካ የገንዘብ ፖሊሲዋን እያጠበቀች እንደምትሄድ መጠበቅ ነው። በመሆኑም የዶላር ዋጋ እየጠነከረ ስለሚሄድና ይህም የብርን ዋጋ ከሌሎች መገበያያ ገንዘቦች አንፃር ውድ ስለሚያደርገው በኢትዮጵያ የወጪ ንግድ ሸቀጦች ተወዳዳሪነት ላይ ተፅዕኖ ስለሚያደርግ ይኸው እንደስጋት ተወስዷል። ይህንን ሥጋት ከመቋቋም አንፃር የሀገሪቱን የውጭ ምንዛሬ መጠባበቂያ ከፍ ማድረግ አንዱ የትኩረት አቅጣጫና ሚዛኑን የማጥበቢያ መንገድ ነውና ትኩረትን ይሻል።